

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVACIYALAR VAZIRLIGI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH
VAZIRLIGI**

QORAQALPOG‘ISTON TIBBIYOT INSTITUTI

Ro‘yxatga olindi.

№ 23/15-2/1

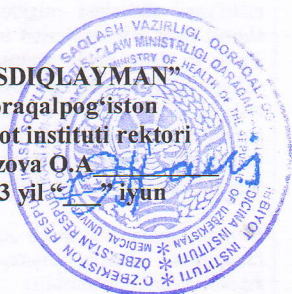
2023 yil “31” avgust

“TASDIQLAYMAN”

**Qoraqalpog‘iston
tibbiyot instituti rektori**

Ataniyazova O.A.

2023 yil “31” iyun

EPIDEMIOLOGIYA

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	900000 – «Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot»
Ta’lim sohasi:	910000 – «Sog‘liqni saqlash»
Ta’lim yo‘nalishi:	60910400 – «Tibbiy-profilaktika»

Fan/modul kodi 1.36. E168910018		O'quv yili 2023-2024	Semestr 6	Kreditlar 2,5	
Fan/modul turi majburiy		Ta'lim tili Qoraqalpog, o'zbek, rus		Haftadagi dars soatlari 6	
1	Fanning nomi	Ma'ruza (soat)	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama
	Epidemiologiya	8	46	36	90
2	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>“Epidemiologiya” Modul dasturi O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standarti va bakalavriyat ta'lim yo'nalishi malaka talablariga asoslangan holda tuzilgan. Epidemiologiya moduli tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalariga jamoat salomatligini saqlashda kasalliklar profilaktikasi, to'g'ri ovqatlanish va jismoniy faollikni oshirishni tizimli tashkil etish hamda sog'lom turmush tarzini keng targ'ib qilish, ya'ni kasallanishlarning oldini olish va ularni profilaktika qilish, erta aniqlash, maqsadida qo'llay olish uchun zarur bo'lgan bilimlarni egallab olishga imkoniyat yaratadi, hamda bo'lg'usi shifokorlarda aholiga epidemiologik yordam ko'rsatishni tashkillashtirishni uchun zamin yaratib beradi. Dasturning maqsad va vazifalarini yechimi yakuni talaba gorzontal va vertikal integratsiya jarayonlarida olgan bilim va amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirib, yetuk, raqobatbardosh, mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan umumiy amaliyot shifokori bo'lib shakllanadi.</p> <p>Mazkur modul o'quv rejadagi tibbiy biologiya va genetika, odam anatomiyasi, normal fiziologiya, bioorganik va biologik kimyo, mikrobiologiya, umumiy gigiena va yuqumli kasalliklar modullaridan o'zlashtirilgan bilimlarga asoslanib, talabalarda epidemiologik fikrlashni shakllantirish orqali, aholini epidemiyalardan muhofaza qilish epidemiologik nazorat qilishga o'rgatadi.</p> <p>Modul o'qitishdan maqsad - muayyan jarayonda yuqumli kasalliklarning epidemiologik xususiyatlarini e'tiborga olgan holda eng samarali chora-tadbirlarni to'g'ri tanlash, hamda o'tkazilayotgan profilaktik chora-tadbirlarning samaradorligini baholovchi mezonlar bilan ta'minlash bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.</p> <p>Modulning vazifalari:</p> <ul style="list-style-type: none"> -umumiy epidemiologiya modulning asosiy tomoyillarini; -eng keng qo'llaniladigan chora-tadbirlar; -muayyan qullangan chora-tadbirlarning samaradorligi va havfsizligi baholash uchun kerakli tekshiruvlar majmuini tanlash va olingan natijalarni tahlil qilishni; -bir qator ichki va tashqi omillarni xisobga olgan holda profilaktik chora-tadbirlar belgilashni, xavfli omillarning nojo'ya ta'sirlarini oldindan bila olish, ularni aniqlash, oldini olish va yuzaga kelgan nojo'ya ta'sirlarni bartaraf etishni; -turli yuqumli kasalliklarda epidemik jarayonining muhim xususiyatlarini ochib berishga hissa qo'shadigan yuqumli kasalliklarni sanitariya-epidemiologiya nazorati hududiy-omil kontseptsiyalarini ishlab chiqish va rivojlantirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar o'tkazishni o'rgatish; -Sog'liqni saqlash birlamchi bo'g'inida umumiy amaliyot shifokori kvalifikatsion xarakteristikasiga, “Tibbiy profilaktika ishi” ixtisosligi talablariga javob beruvchi mutaxassislik tayyorlashdan iborat. <p>Modul bo'yicha talabalarining bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar:</p> <p>Talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> “Epidemiologiya moduli” o'quv modulini o'zlashtirish jarayonida: -epidemiologning kasbiy vazifalarini muvaffaqiyatli hal qilishga qodir bo'lgan kasbiy vakolatlarini shakllantirish. -epidemiologik fikrlash tafakkuriga ega bo'lgan, murakkab epidemiologik vaziyatlarni 				

yaxshi biladigan, turdosh modullar bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lgan epidemiolog shifokorlarni shakllantirish.

- epidemiolog o'choqlarini epidemiologik tekshiruvini o'tkazishga qodir bo'lgan mustaqil professional epidemiologik diagnostika faoliyatiga mutaxassis tayyorlash.

- epidemiologik yordamni to'liq hajmda taqdim eta oladigan, epidemiya o'choqlarida, shu jumladan ekstremal holatlarda profilaktik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlarni o'tkaza oladigan mutaxassisni tayyorlash.

- epidemiologik nazorat haqida *tasavvurga ega bo'lishi*;

- epidemiologik, profilaktik va kasbiy vazifalarini muvaffaqiyatli hal etishga qodir bo'lgan mutaxassisni tayyorlash.

- shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatishni o'z ichiga olgan yondosh klinik modullar bo'yicha ko'nikma va vrachlik muolajalarini o'zlashtira olgan mutaxassis-shifokorni tayyorlash.

- vrach-epidemiologga sog'liqni saqlash, sug'urta tibbiyoti, tibbiy psixologiya, sog'liqni saqlashni tashkillashtirish va iqtisodiyoti muammolari bo'yicha erkin fikirlashiga va harakatlanishiga imkon beradigan umumiy va maxsus bilimlar, ko'nikmalar tizimini shakllantirish va takomillashtirish bo'yicha *bilishi va ulardan foydalana olishi*;

- Yuqumli kasalliklarda retrospektiv epidemiologik tahlil anamizni yig'ish va olingan natijalarni tahlil qilish;

- Kasallanishning ko'p yillik dinamikasi tahlili qilish samaradorligi va havfsizligini baholashning ishonarli va qulay usullarini tanlashni va ularni amalga oshirishni, olingan natijalarni tahlil qilish;

- Shoshilinch aralashuvni talab qiladigan holatlarda tibbiy-profilaktik yordam ko'rsatishda ishtirok etish, o'z vaqtida aniqlash va ularni korrektsiya qilishni;

- Profilaktik tibbiy ko'riklar, dispanserizatsii, dispanser kuzatuv va tibbiy nazorat o'tkazishda yordam ko'rsatish;

- Dolalotnoma yoza olish;

- Samarali va havfsiz emlash o'tkazish maqsadida vaksina vositasini tanlash algoritmini tuzishni va emlash o'tkazish tartibini belgilash;

- Faoliyat yuritayotgan davolash-profilaktik muassasaning ishini tashkil etish, alohida epidemiologik va yuqumli kasalliklar bo'limlari, xonalari (kabinetlari) va laboratoriyalar ishida o'zaro hamkorlik qilish, aholini dispanserizatsiyasi o'tkazilishini tashkil etishni baholash;

- Ko'rsatilayotgan tibbiy yordam sifatini oshirish maqsadida klinik audit o'tkazish *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.*

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Epidemiologiyaning ta'rif va qisqacha tarixi. Epidemiologiya moduli, tibbiyot modullari orasida hamda tibbiy ta'lim va amaliy sog'liqni saqlashdagi o'rni. Epidemik jarayon to'g'risidagi ta'limot. Epidemiik jarayon rivojlanish mexanizmi: Yuqumli kasalliklarning yuqish mexanizmi va tabiiy o'choqlilik nazariyalari.

2-mavzu. Parazitar tizimning o'zini-o'zi boshqarish nazariyasi. Yuqumli kasalliklarda immunoprofilaktikaning ahamiyati. Profilaktik emlash tizimida uzluksiz sovuqlik zanjiri va logistik asoslari. Milliy emlash kalendari.

3-mavzu. Dezinfekciya, dezinseksiya, deratizatsiya, va sterilizatsiya usullari va vositalari.

4-mavzu. Aholi orasida dezinseksiya xizmatini tashkillashtirish. Dezinfekciya bo'limining strukturasi va ish faoliyati.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Epidemiologiyaning ta'rif va qisqacha tarixi. Epidemiologiya moduli, tibbiyot modullari orasida hamda tibbiy ta'lim va amaliy sog'liqni saqlashdagi o'rni.

2. Epidemiologik tekshirish usullarining evolyutsiyasi. Epidemiologik usulning hozirgi zamondagi tavsifi. Epidemik o'choqlarni epidemiologik tekshirish usuli.

3. Epidemik jarayonning ta'rif. Parazitlar tavsifi. Makroorganizm (xo'jayin)

tavsifi. Epidemik jarayoning tarkibiy qismlari. Infektsiya manbai, yuqish mexanizmi, moyil jamoa haqida tushuncha.

4. Yuqumli kasalliklarning epidemiologik tasnifi. Hayvonlar va kasallik chaqiruvchi qo'zg'atuvchilarni tarqatuvchi bo'g'im oyoqlilarning epidemiologik ahamiyati (chivinlar, mayda hashorotlar guruhi, bitlar, burgalar va kanalar). Tabiiy o'choqli kasalliklarning epidemiologik ahamiyati.

5. Epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar tizimi. Profilaktik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar, antroponoz, zoonoz va sapronoz kasalliklarida (infektsiya manbaiga, yuqish yo'llariga va moyil jamoaga) qarshi chora-tadbirlar. Yuqumli kasalliklar kabinetining ish faoliyati bilan tanishish.

6. Dezinfekciya, dezinfekciya, deratizatsiya, va sterilizatsiya usullari va vositalari. Aholi orasida dezinfekciya xizmatini tashkillashtirish. Dezinfekciya bo'limining strukturasi va ish faoliyati. Dezinfekciya, dezinfekciya, deratizatsiya va sterilizatsiyaning yuqumli kasalliklar profilaktikasida tutgan o'rni.

7. Immunoprofilaktika. Maxsus va tezkor profilaktik emlash vositalari. Yuqumli kasalliklarda immunoprofilaktikaning ahamiyati. Profilaktik emlash tizimida uzluksiz sovuqlik zanjiri va logistik asoslari. Milliy emlash kalendari.

8. Kasallanish dinamikasi tahlili. Hududlar bo'yicha tahlil. Kasallanganlar tarkibining tahlili va xavfli guruhlarini aniqlash. Ehtimol tutilgan xavf omillari to'g'risidagi farazning shakllanishi. Tahliliy bosqich. Rasmiy-mantiq uslublari. Biostatistika uslublari. Kogort tekshirishlar.

Modul davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalar ro'yxati:

1. Epidemik o'choqqa gidropul't yordamida ishlov berishni;
2. Avtomaks yordamida epidemiologik o'choqqa ishlov berishni;
3. Profilaktik emlash kartasini tuldishni;
4. Insekticidlarni qo'llanilishini;
5. Xloraminni ishchi eritmasini tayyorlashni;
6. Bakteriologik preparatlarni saqlashni.

III. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Epidemiologiya fani, tibbiyot fanlari orasida hamda tibbiy ta'lim va amaliy sog'liqni saqlashdagi o'rni.
2. Epidemiologik tekshiruv usullari. Epidemiologik usulining hozirgi zamondagi tavsifi.
3. Epidemik jarayon omillari. Epidemiologik jarayon rivojlanish mexanizmi: Yuqumli kasalliklar yuqish mexanizmi. Tabiiy o'chog'lilik nazariyasi. Parazitlar tizimining o'z-o'zini boshqarish nazariyasi.
4. Dezinfekciya, dezinfekciya, deratizatsiya, va sterilizatsiya usullari va vositalari. Aholi orasida dezinfekciya xizmatini tashkillashtirish.
5. Immunoprofilaktika. Mahsus va tezkor profilaktik emlash vositalari. Yuqumli kasalliklarda immunoprofilaktikaning ahamiyati.

IV. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

1 UK- umumiy kompetensiya

2 UKK – umumiy kasbiy kompetensiya

UK 1. Abstrakt fikr yuritish, xodisalarini tahlil va sintez qilish qobiliyatiga ega bo'lish;

UK 2. Dunyoqarashni shakllantirish uchun falsafiy bilimlarning asoslaridan foydalanish qobiliyati;

UK 3. Nostandart vaziyatlarda harakat qilish qobiliyati, qabul qilingan qarorlar uchun ijtimoiy va ahloqiy javobgarlikni olishga tayyorlik;

UK 4. O'z-o'zini rivojlantirishga, anglashga, o'qishga, ijodiy salohiyatdan foydalanishga tayyorlik;

UK 5. Favquloddagi vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini

<p>qo'llashga tayyorlik;</p> <p>UK 6. Favqulodda vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini qo'llashga tayyorlik;</p> <p>UKK 1. Kasbiy faoliyatning standart vazifalarini axborot, bibliografik manbalar, biotibbiyot terminologiyasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va axborot xavfsizligining asosiy talablarini hisobga olgan holda hal qilishga tayyorlik;</p> <p>UKK 2. Professional faoliyatdagi muammolarni hal qilish uchun og'zaki va yozma ravishda rus va xorijiy tillarda muloqot qilishga tayyorlik;</p> <p>UKK 3. Tibbiy xujjatlarni yuritishga tayyorgarlik;</p> <p>UKK 4. Kasbiy muammolarni hal qilishda dori vositalarini va ularning kombinatsiyalarini tibbiy maqsadlarda ishlatishga tayyorlik;</p> <p>UKK 5. Bemorlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish va dastlabki tibbiy sanitar yordam ko'rsatishni ta'minlashga tayyorlik;</p> <p>UKK 6. Tibbiy yordam ko'rsatishda ko'zda tutilgan tibbiy asboblardan foydalanishga tayyorlik.</p>
<p style="text-align: center;">V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> •ma'ruzalar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • interfaol keys-stadilar; •guruhlarda ishlash; •taqdimotlarni qilish; •individual loyihalar; •jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
<p style="text-align: center;">VI. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
<p>Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari ro'yxati</p> <p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirtazaev O.M., Zueva L.P., Matnazaqrova G.S. Epidemiologiya. Darslik. Toshkent, «Musiq» nashriyoti, "Renessans press" MCHJ matbuva bo'limi, 2020. 2. O.M.Mirtazaev., G.S.Matnazarova., N.I.Briko. Darslik. Toshkent. 2019. 3. Mirtazaev O.M., Zueva L.P., Matnazarova G.S. Epidemiologiya. Darslik. Toshkent, «Ishonch MCHJ», 2016. 4. Briko N.I., Pokrovskiy V.I. Epidemiologiya. Uchebnik. M.: «GEOTAR-Media», 2015. 5. Mirtazayev O.M. va boshqa hammualiflar. Epidemiologiya fanidan amaliy mashg'ulotlar uchun qo'llanma. – Toshkent. "Adabiyot uchqunlari". 2015 y. 6. Zueva L.P., Yafaev R.X. Epidemiologiya. Uchebnik. -Sankt-Peterburg. "Foliant". 2006 g. <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. N.I.Briko, L.P.Zueva, V.I.Pokrovskiy, V.P.Sergiev, V.V.Shkarin. Epidemiologiya. Uchebnik. Moskva "FIRO" 2015 g. (el.ver) 2. Koronavirus infeksiyasining etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinik xususiyatlari, davolash va oldini olish chora-tadbirlar. Uslubiy qo'llanma. L.N.Tuychiev va hammualiflar. Toshkent, 2020. 3. N.I.Briko, G.G.Onishenko, V.I.Pokrovskiy. Rukovodstvo po epidemiologii infektsionnix bolezney. Moskva 2019g. (el.ver) 4. A.V.Slobodenyuk, A.A.Kosova, R.N.An. Epidemiologicheskii analiz.Ekaterinburg "GBOU" 2015g. (el.ver) 5. N.D.Yushuk, Yu.V.Martinov, Ye.V.Kuxtevich, Yu.Yu.Grishina, S.A.Mixneva. Epidemiologiya (Rukovodstvo dlya samopodgotovki k prakticheskim zanyatiyam) Moskva 2015g.(el.ver)

	<p style="text-align: center;">Internet saytlari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.gov.uz 2. www.minzdrav.uz 3. www.tta.uz 4. www.tma.uz 5. http://web.tma 6. TMA Wi-Fizone 7. www.ZiyONet 8. www.epidem.uz 9. www.epidem.uz 10. www.lex.uz 11. www.MedPortal.ru 12. www.Med-edu.ru 13. www.med-info.ru 14. www.medagent.ru 15. www.medical-encyclopedia.zelenka.su 16. www.journals.medi.ru 17. HTTPS://www.iaea.org/ (International Atomis energ. Agen.)
	<p>Qoraqalpog‘iston tibbiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. Institut kengashining 20 yil “ ” dagi “ ” – sonli bayonnomasi.</p>
	<p>Fan modul uchun ma’sullar: Ibragimova Z.K. Qoraqalpog‘iston tibbiyot instituti, “Yuqumli kasalliklar va epidemiologiya” kafedrası assistenti Mualliflar jamoasi – Qoraqalpog‘iston tibbiyot instituti “Yuqumli kasalliklar va epidemiologiya” kafedrası professor-o‘qituvchilari.</p>
	<p>Taqrizchilar: Ataxanova D.O. – Gigena kafedrası mudirasi PhD Niyazova G.T.– Qoraqalpog‘iston Respublikasi OITS-ga qarshi kurash markazi t.f.n.</p>